

E-MAIL MESSAGE

From: Χρύσα Βρούζη 99008 [irinichryssa@hotmail.com]
Ειρήνη Πάνζαρη 99087
Sent: Ιανουάριος 2002
To : Σπύρος Μοσχονάς
Cc: Εργασία στην Κοινωνιογλωσσολογία
Subject: **ΜΗΝΥΜΑ ΕΣΤΑΛΗ**

Η γλώσσα του e-mail & του κινητού

“An su grapso me elinikous xaraktires arage tha mpori na tus diavazi to pc su? Lipon tha to riskaro- giati I alithia ine oti ta greeklish me xalane ligo!”

Φοιτητής, ετών 21

“Εγώ κανονικά γράφω στα ελληνικά αν ξέρω ότι ο υπολογιστής που στέλνω το mail διαβάζει ελληνικά!”

Φοιτήτρια, ετών 20

« An egrafa kefalaiia tha akolouthousa diaforetiko systhma (p.x. tha egrafa “FANTASTHKA” anti gia “fantastika! To “fantasthka” einai ligo aisxos na to vlepεις! »

Φοιτητής, ετών 18

«Σημειοτέον επειδή το στέλνω Αμερική δεν είναι στα ελληνικά. Τελικά θα μου πείτε για την εργασία;;;;» Φοιτητής, ετών 19

Περιεχόμενα

Εισαγωγικό σημείωμα	1
Γενικά Χαρακτηριστικά των e-mail και των sms.....	2
Πίνακας εναλλακτικών τρόπων μεταγραφής	5
Πειραματική Διαδικασία.....	6
Συμπεράσματα για το e-mail (formal-informal).....	12
Κινητό τηλέφωνο.....	14
Επίλογος.....	15
Βιβλιογραφία.....	16

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Διανύουμε μια εποχή όπου βομβαρδιζόμαστε καθημερινά από δεκάδες γραπτά μηνύματα τόσο μέσω του κινητού τηλεφώνου όσο και μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Χιλιάδες είναι οι χαρακτήρες που ανταλλάσσονται από τους νέους κατά τη διάρκεια μιας ημέρας και εύλογο λοιπόν είναι να τεθεί το ερώτημα: με ποια κριτήρια επιλέγουν τον τρόπο γραφής τους. Βέβαια η ανεύρεση των ακριβών κριτηρίων χρήζει ενός είδους μελέτης που να συσχετίζεται με κοινωνικούς παράγοντες. Η Κοινωνιογλωσσολογία είναι αυτή που πετυχαίνει το με το συγκερασμό δύο επιστημών, της Κοινωνιολογίας και της Γλωσσολογίας να δώσει απάντηση σε ένα τέτοιο ερώτημα.

Απλή περιέργεια καθώς και προσωπικός προβληματισμός μας οδήγησε στην επιθυμία να μελετήσουμε από πρώτο χέρι τη γλωσσική συμπεριφορά των συνομηλίκων μας όσον αφορά τη γραπτή επικοινωνία απέναντι σε δύο νέα μέσα, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και το κινητό.

Προτού περάσουμε στο κύριο μέρος της έρευνάς μας χρήσιμο θα ήταν να παρουσιάσουμε κάποια συνοπτικά στοιχεία για το e-mail και το κινητό τηλέφωνο.

E-MAIL : Το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο έχει συμπληρώσει μια τριακονταετία ύπαρξης από τότε που ο Ρέι Τόμλινσον έστειλε το 1971 στον εαυτό του, από τον έναν υπολογιστή στο γραφείο του στον άλλο ένα μήνυμα. Έκτοτε τα e-mail άρχισαν να πολλαπλασιάζονται με ραγδαίους ρυθμούς, κι έτσι από υπόθεση μερικών εκατοντάδων προγραμματιστών κατέληξε σε μαζικό τρόπο επικοινωνίας. Αν και για πολλά χρόνια δεν ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένο μέσο στην Ελλάδα, σήμερα σύμφωνα με στοιχεία της Forthnet 447 mail αποστέλλονται κατά μέσο όρο στη διάρκεια ενός πενταλέπτου.¹ Και η χρήση του e-mail αναμένεται να αυξηθεί κατακόρυφα όσο ο βαθμός εξοικείωσης και χρήσης του Διαδικτύου μεγαλώνει.

¹ Λαμπρινή Σταμάτη, « Η Ελλάδα πρώτη στην Ευρώπη σε γραπτά μηνύματα από κινητό», εφ. «Τα Νέα», 20-21 Οκτωβρίου 2001, σσ. 66-67.

Γραπτά μηνύματα: Τα γραπτά μηνύματα ή SMS (αρχικά της Short Message Service) έκαναν την εμφάνιση τους με τη διάδοση των κινητών τηλεφώνων. Σύμφωνα με στοιχεία της IDC (International Data Corporation) αποστέλλονται παγκοσμίως στην εποχή μας 10 δις SMS το μήνα κάνοντας τα πιο δημοφιλή από τα e-mail. ² Η Ελλάδα κατέχει τα πρωτεία στην Ευρώπη στον αριθμό των μηνυμάτων ανά κάτοχο κινητού, που σύμφωνα με σημερινά δεδομένα φτάνει κατά μέσο όρο τα 35 μηνύματα το μήνα. ³ Στους νέους φυσικά αναλογεί το μεγαλύτερο ποσοστό ανταλλαγής μηνυμάτων.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ E-MAIL ΚΑΙ ΤΩΝ SMS

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι γραφής ενός γραπτού μηνύματος είτε στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο είτε στο κινητό τηλέφωνο. Καταρχάς έχουμε τη διάκριση σε ελληνική και greeklish γραφή. Για την ελληνική γραφή δε χρειάζεται να γίνει ιδιαίτερη μνεία.

Η greeklish γραφή είναι η γραφή της ελληνικής γλώσσας με τη χρήση λατινικών χαρακτήρων. Η ευρεία χρησιμοποίησή της από τους Έλληνες που πλοηγούνται στο Διαδίκτυο δεν αποτελεί μια τάση αδικαιολόγητη. Ξεκίνησε, εύλογα, από την ανάγκη των Ελλήνων χρηστών να επικοινωνήσουν μέσω των υπολογιστών τους. Εφόσον όμως (ιδιαίτερα στα πρώιμα στάδια αυτής της επικοινωνίας) το Internet δεν υποστήριζε ελληνικές γραμματσοσειρές έπρεπε να εφευρεθεί ένας νέος τρόπος μεταγραφής της ελληνικής γλώσσας που να καθιστά την διαδικτυακή επικοινωνία εφικτή. Με στόχο να καλύψει αυτές τις ανάγκες πλάστηκε η greeklish γραφή.

Τα greeklish δεν έχουν ένα καθορισμένο τρόπο γραφής. Υπάρχουν τρεις ενδεικτικοί τρόποι γραφής:

- Φωνολογικός-Φωνητικός : η γραφή «καταγράφει» τον ήχο της γλώσσας. (πχ. «όπως συνήθως» => opos sinithos). Με αυτόν τον τρόπο δε λαμβάνονται υπόψη ορθογραφικοί κανόνες.

² Αφροδίτη Πολίτη, « Η κουλτούρα του αντίχειρα», εφ. «Ελευθεροτυπία», 31 Ιανουαρίου 2001.

³ Λαμπρινή Σταμάτη, « Η Ελλάδα πρώτη στην Ευρώπη σε γραπτά μηνύματα από κινητό», εφ. «Τα Νέα», 20-21 Οκτωβρίου 2001, σσ. 66-67.

- Ορθογραφικός-Οπτικός : Είναι πιστή μεταγραφή της ελληνικής γλώσσας με λατινικούς χαρακτήρες που ακολουθεί τους ορθογραφικούς κανόνες (π.χ. orws synh8ws)
- Τυπογραφικός-Θεσιακός : δε διαφέρει ριζικά από τον ορθογραφικό αλλά στην περίπτωση αυτή παίζουν σημαντικό ρόλο οι θέσεις των πλήκτρων στο πληκτρολόγιο.(π.χ. ornw synhunw).

Αντίστοιχη λογική έχουν και τα γραπτά μηνύματα στο κινητό με κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις. Συγκεκριμένα χρησιμοποιούνται συχνά ακρώνυμα (όπως cul = see you later, gr8 = great), καθώς και emoticons (smileys) , δηλαδή αναπαραστάσεις χαμογελαστών ή λυπημένων προσώπων με τη χρήση σημείων στίξης [:-) / ;-) / :-(/ <")] για να αποδώσουν με σύντομο τρόπο νοήματα. Αυτό που επίσης διαπιστώνεται και στις δύο περιπτώσεις μηνυμάτων (e-mail και κινητών) είναι πως οι επικοινωνούντες μεταφέρουν στοιχεία του προφορικού λόγου (επιτονισμός, επιφωνήματα) στον γραπτό με τη χρήση κεφαλαίων (ΑΠΑΙΧΤΟ!) , αστερίσκων (*φανταστικό*), επαναλαμβανόμενων γραμμάτων και σημείων στίξης (ε ποτέεεεε! , έλα ρε!!!!!!!). Επιπροσθέτως συχνή είναι και η χρήση συντομογραφιών όπως Gamwto => Gmt, τίποτα => τιπ, και => & ή + ή κ , κτλ.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία φιλοδοξούμε :

- Να καταγράψουμε τη χρήση των ελληνικών και των greeklish τόσο σε «επίσημη» όσο και σε «ανεπίσημη» περίπτωση⁴.
- Να μελετήσουμε τους τρεις τρόπους γραφής στα μηνύματα που είναι γραμμένα greeklish (ενιαίος ή μεικτός στο ίδιο μήνυμα – σε διαφορετική περίπτωση).

⁴ Εμπνευσμένες από το πείραμα του William Labov (The Social Stratification of (r) in New York City Department Stores) , ο οποίος συσχέτιζε την έννοια της επισιμότητας-μη επισιμότητας με την προσοχή που δίνεται στην εκφορά του λόγου, θεωρήσαμε ότι με αντίστοιχο τρόπο θα μπορούσαμε διακρίνουμε και το γραπτό λόγο σε περίπτωση:

«**Επίσημη**» όπου ζητείται από το δείγμα να αποστείλει συγκεκριμένο τυπογραφημένο από εμάς στα ελληνικά μήνυμα μεταγραμμένο με όποιο τρόπο γραφής επιλέξει. Βασίζουμε την υπόθεση μας στο δεδομένο ότι εφόσον το μήνυμα είναι προκαθορισμένο, το δείγμα θα αναγκαστεί να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στον τρόπο γραφής, σαν να επρόκειτο να στείλει επίσημο έγγραφο.

«**Ανεπίσημη**» την περίπτωση όπου το δείγμα θα έχει την επιλογή να ορίσει το ίδιο το περιεχόμενο του μηνυματός όπως και το ύφος. Αφορά δηλαδή ένα μήνυμα που υποθέτουμε ότι θα γραφεί αβίαστα και χωρίς ιδιαίτερη προσοχή αφού θα απευθύνεται σε εμάς σε προσωπικό και φιλικό επίπεδο. Μάλιστα η αποστολή του θα επιδιώξουμε να γίνει σε άσχετη, με το «επίσημο» μήνυμα, χρονική στιγμή ώστε να μην προκαλέσει υποψία και αλλοιώσει τα αποτελέσματα.

- Να αποδείξουμε ότι δεν είναι απαραίτητο κάποιος να χρησιμοποιεί ένα και μοναδικό τρόπο γραφής, αλλά ότι μπορεί να εναλλάσσει τον τρόπο γραφής ανάλογα με την περίπτωση και το ύφος που απαιτείται ή και άλλους παράγοντες.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΤΡΟΠΩΝ ΜΕΤΑΓΡΑΦΗΣ

ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΟΣ	ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ	ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΣ
b	mp	mp
h/ch	x/h	x/h
i	h	n
i	y	u
i	ei	ei
i	oi	oi
x/ks	j	3
v	b	b
o	v	w
d	nt	nt
u	oy	ou
ph	f	f
th	u	8/0

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στην ερευνητική διαδικασία συμμετείχαν Έλληνες και Ελληνίδες, 18 έως 24 χρονών μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου αλλά και του κινητού τηλεφώνου. Επιδιώξαμε το δείγμα να είναι ίδιο και στις δύο περιπτώσεις έτσι ώστε τα αποτελέσματα να ενδείκνυνται για εσωτερικές συγκρίσεις. Στην πειραματική διαδικασία εκτελέσαμε τα εξής βήματα:

Ως προς τα Formal e-mail

- 1.Κατασκευάσαμε ένα γραπτό μήνυμα στα ελληνικά με συγκεκριμένους ιδιοματισμούς έτσι ώστε να μπορεί να μεταγραφεί και να μελετηθεί φωνολογικά, ορθογραφικά ή τυπογραφικά (στην περίπτωση που επιλεγεί η γραφή greeklsh.)
- 2.Μοιράσαμε αυτό το μήνυμα σε τυχαίο δείγμα των παραπάνω δημογραφικών στοιχείων με το αίτημα να μεταγραφεί και να αποσταλεί υπό τη μορφή ηλεκτρονικού μηνύματος στην ηλεκτρονική μας διεύθυνση⁵.
- 3.Λάβαμε τα e-mail και τα κατατάξαμε ανάλογα με τη γλώσσα αλλά και τον τρόπο γραφής (φων.-ορθ.-τυπ).
- 4.Τέλος μελετήσαμε τα χαρακτηριστικά που παρουσίαζαν και τα συγκρίναμε μεταξύ τους.

Ως προς τα Informal e-mail

- 1.Προκαλέσαμε άτομα από το δείγμα του formal e-mail να μας στείλουν σε άσχετη περίπτωση με το πείραμα ένα e-mail από αυτά που ήδη έχουν στείλει σε φίλους τους στο παρελθόν (sent items). Με αυτό τον τρόπο θέλαμε να επιβεβαιώσουμε αν εμμένουν στον τρόπο γραφής τους και στις «φιλικές»- ανεπίσημες γραπτές τους επαφές.
2. Κατατάξαμε τα μηνύματα με αντίστοιχο τρόπο με τα formal.
3. Συγκρίναμε τα formal-informal.

⁵ irinichryssa@hotmail.com : Δημιουργήσαμε τη διεύθυνση αυτή ειδικά για τις ανάγκες της έρευνας.

Ως προς το Informal SMS

1. Συλλέξαμε γραπτά μηνύματα στο κινητό από προσωπικό μας αρχείο αλλά πάλι από το ίδιο δείγμα σε ανόποιο χρόνο.
2. Κατατάξαμε τα μηνύματα με αντίστοιχα κριτήρια
3. Συγκρίναμε τα αποτελέσματα των informal sms με τα informal e-mail.

Σύμφωνα με την πειραματική διαδικασία βρέθηκε ότι:

FORMAL E-MAIL

Καταρχάς στρέψαμε το βλέμμα μας στα formal e-mail που συγκεντρώσαμε και διερευνήσαμε τις υποθέσεις μας. Το μήνυμα που δώσαμε στο δείγμα να μεταγράψει ήταν με τέτοιο τρόπο γραμμένο ώστε αφενός να υπάρχουν λέξεις που να εμφανίζουν τα φωνήματα που θέλαμε να μελετήσουμε. Μάλιστα φροντίσαμε τα «επίμαχα» φωνήματα να υπάρχουν σε τουλάχιστον δύο διαφορετικές λέξεις για να δούμε, ακόμα και στην περίπτωση που γράφουν με έναν τρόπο γραφής, αν είναι συνεπείς καθόλη την έκταση του κειμένου. Το μήνυμα ήταν το εξής :

Στείλε μου (με όποιο τρόπο συνηθίζεις να γράφεις e-mail) στο irinichryssa@hotmail.com το εξής μήνυμα:

Χτες όταν μπήκα στο ασανσέρ και κοιτάχτηκα στον καθρέπτη, συνειδητοποίησα ότι είχα ξεχάσει να βουρτσίσω τα δόντια μου. Τι φρίκη! Γύρισα αμέσως σπίτι μου, έτρεξα στο μπάνιο αλλά επειδή το φως δεν άναβε, σκόνταψα, έπεσα στη τζαμαρία και σκοτώθηκα. Γαμώτο, δεν είχα κάνει και διαθήκη!⁶

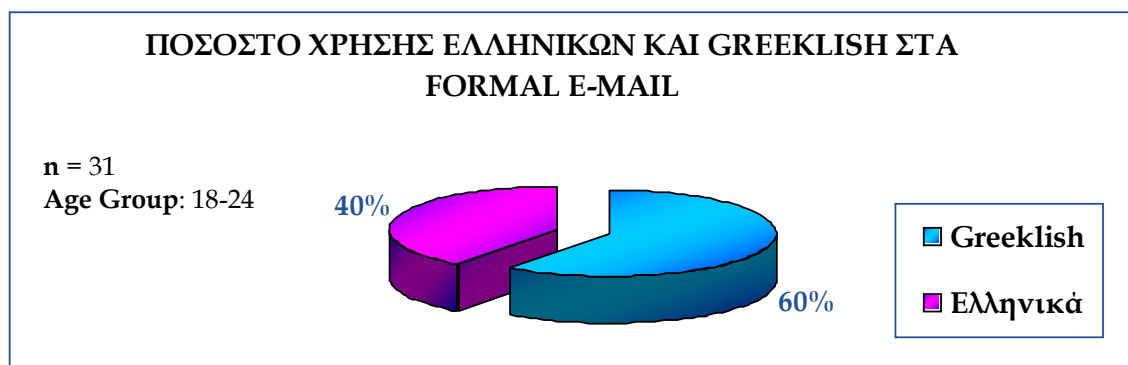
Η διευκρίνιση «με όποιο τρόπο συνηθίζεις να γράφεις e-mail» προστέθηκε σκοπίμως έτσι ώστε να μην θεωρήσουν ότι υποχρεωτικά πρέπει να αντιγράψουν στα ελληνικά το κείμενο. Με άλλα λόγια έκανε το δείγμα να προβληματιστεί για τον

⁶ Ασφαλώς η υπογράμμιση δεν υπήρχε στο πρωτότυπο αλλά έγινε εκ των υστέρων για να δώσουμε έμφαση στις λέξεις που περιείχαν τα χαρακτηριστικά (φωνήματα – μορφήματα) που θέλαμε να μελετήσουμε.

τρόπο που θα έπρεπε να το μεταγράψει και να δώσει λοιπόν στην περίπτωση την «επισημότητα» που εμείς επιδιώκαμε.

Η πλειοψηφία των μηνυμάτων που παραλάβαμε ήταν γραμμένη σε greeklish. Το 60% των αποστολέων επέλεξαν την «ασφαλή» λύση των greeklish έναντι του 40% που επέλεξαν την πιστή αντιγραφή του κειμένου στα ελληνικά. Μια πιθανή ερμηνεία επιλογής των greeklish, πέραν του παράγοντα της συνηθείας, είναι ότι οι αποστολείς γνώριζαν το ρίσκο να χρησιμοποιήσουν την ελληνική γραφή και να μην μπορεί ενδεχομένως να διαβαστεί το μήνυμά τους λόγω έλλειψης ελληνικών γραμματοσειρών.

Από την άλλη πλευρά αυτοί που επέλεξαν τα ελληνικά ενδεχομένως αισθάνονταν δεσμευμένοι από την αρχική γραφή του μηνύματος και δε θέλησαν να το μεταποιήσουν αφού δε γνώριζαν τους σκοπούς της έρευνας. Όποια κι αν είναι η ερμηνεία, τα αποτελέσματα αναπαριστώνται γραφικά ως εξής :

Στα formal e-mail η εικόνα που παρουσιάζεται σχετικά με τα προς εξέταση φαινόμενα είναι η εξής:

Όσοι έγραψαν στα ελληνικά δεν παρουσίασαν μια διαφορετική εικόνα του μηνύματος από αυτή του υποδείγματος. Ενδιαφέρον ωστόσο παρουσιάζουν τα αποτελέσματα αυτών που έγραψαν σε Greeklish.

Κανένας από το δείγμα δεν χρησιμοποίησε ένα και μοναδικό τρόπο γραφής σε ολόκληρο το μήνυμα. Το 50% χρησιμοποίησε δύο τρόπους γραφής και

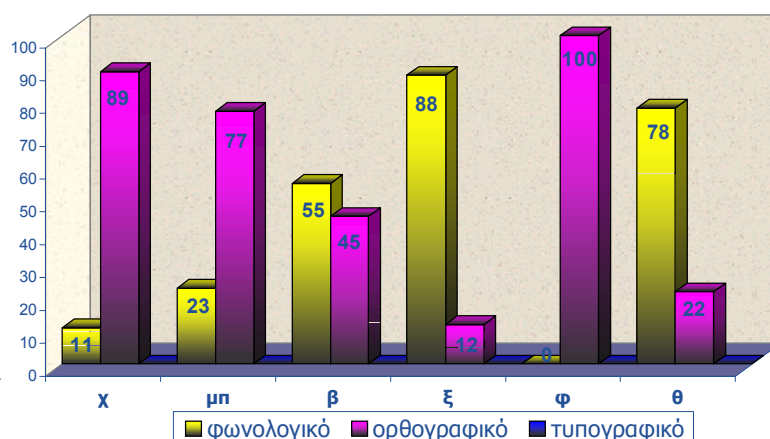
αντίστοιχα το υπόλοιπο 50% και τους τρεις τύπους σε ένα μήνυμα.

Από αυτούς που χρησιμοποιήσαν δύο τρόπους γραφής το ορθογραφικό σύστημα χρησιμοποιήθηκε περισσότερο σε ποσοστό 59%, το φωνολογικό σε ποσοστό 40% και το τυπογραφικό συγκέντρωσε μόνο το 1% στη συνύπαρξη του με κάποιο από τα άλλα δύο κάθε φορά. Αντίστοιχα από αυτούς που χρησιμοποίησαν τρεις διαφορετικούς τρόπους, στις περισσότερες περιπτώσεις 63% χρησιμοποιήθηκε ο ορθογραφικός τρόπος γραφής, ο φωνολογικός συγκέντρωσε ένα 26% και ο τυπογραφικός εμφανίστηκε σε ποσοστό μόνο 11%. Με άλλα λόγια είναι προφανές ότι στην κορυφή των προτιμήσεων του δείγματος ήταν το ορθογραφικό σύστημα και στις δύο περιπτώσεις με σημαντική διαφορά από το φωνολογικό και το τυπογραφικό. Βέβαια ενδιαφέρον έχει να δούμε πως διαμορφώθηκε η κατανομή των τρόπος γραφής ανά «επίμαχο» σημείο.

Εξετάζοντας πρώτα τα φωνήματα χ, μπ, ξ, φ, θ διαπιστώσαμε ότι :

FORMAL E-MAIL: ANA TYPO ΓΡΑΦΗΣ (ΣΥΜΦΩΝΑ)

- Για την απεικόνιση του ελληνικού χ, επικράτησε ο ορθογραφικός τρόπος γραφής με 89% δηλαδή η πλειοψηφία έγραψε τη λέξη «ξεχάσει» λόγω χάρη ως «ksexasei» έναντι των άλλων τρόπων γραφής.

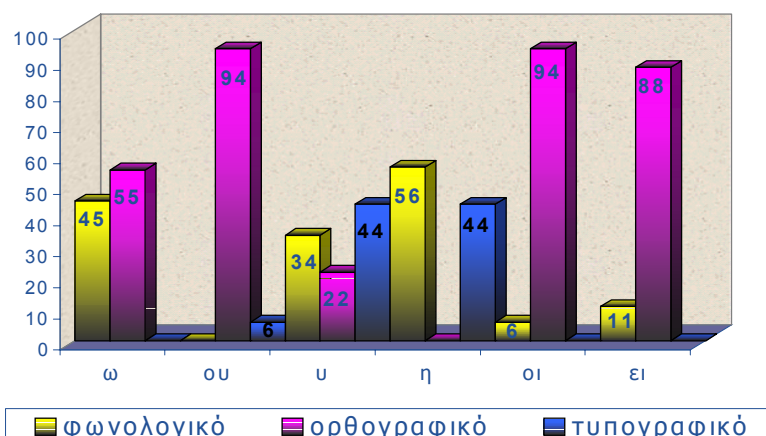

- Ο ορθογραφικός τρόπος επικράτησε και στην περίπτωση του μπ, με ποσοστό 78%, δηλαδή πιο συχνή ήταν η γραφή ως mp έναντι του b.
- Όταν όμως φτάσαμε στο ξ, η εικόνα άλλαξε ριζικά. Η συντριπτική πλειοψηφία 89% χρησιμοποίησε το φωνολογικό τρόπο γραφής. Με άλλα λόγια προτίμησε να γράψει «ksexasei» αντί για «3exasei».
- Στο φ συναντήσαμε την εξής πρωτοτυπία: 100% του δείγματος χρησιμοποίησε τον ορθογραφικό τρόπο (f) στις λέξεις «φως» και «φρίκη».
- Τέλος στο θ το 78% διάλεξε το φωνολογικό (δηλαδή kathreptis) έναντι του 22% που έγραψε “kaδreptis” χρησιμοποιώντας τον ορθογραφικό.

Όσον αφορά τα φωνήεντα (και τα δίψηφα) η εικόνα έχει ως εξής:

- Το **ω** διατηρείτο στο 55% των περιπτώσεων (ορθογραφικός) ενώ μετατρέπετο σε **ο** στο 45% (φωνολογικός)..
- Το **ου** κατά γενική καταγραφή (94%) γραφόταν σύμφωνα με τον ορθογραφικό τύπο

FORMAL E-MAIL: ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΓΡΑΦΗΣ (ΦΩΝΗΕΝΤΑ)

- **ου** και μόλις ένα 6% προτίμησε τον τυπογραφικό τύπο **υ**.
- Όσον αφορά το **υ** παρατηρείται μια ανομοιογένεια. Ένα 44% επέλεξε τον τυπογραφικό τύπο **υ**, ένα 34% τον φωνολογικό τύπο **ι** και ένα 22%, διόλου ευκαταφρόνητο τον ορθογραφικό τύπο **υ**.
- Στο **η** επικράτησε ο φωνολογικός τύπος με 56% ενώ ο τυπογραφικός τύπος πλησίασε αρκετά με 44%.
- Τα **οι** και **ει** παρουσίασαν περίπου την ίδια εικόνα με συντριπτική προτίμηση στον ορθογραφικό τύπο (94% και 88% αντίστοιχα).

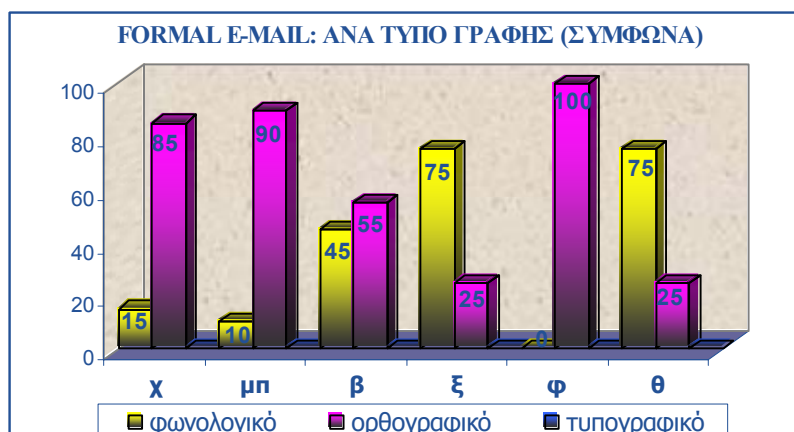
INFORMAL E-MAIL

Όπως και στα formal η πλειοψηφία προτίμησε τη χρήση των greeklish (65%) έναντι των ελληνικών που προτιμήθηκαν σε ποσοστό μόλις 35%.

Συγκεκριμένα, ακολουθώντας την κατηγοριοποίηση των formal, στη διάκριση σε σύμφωνα και φωνήεντα έχουμε τις εξής παρατηρήσεις :

- Το **χ** συγκεκριμένα παρουσιάζει μια ομοιομορφία ως προς τον τρόπο γραφής (ορθογραφικός- 85% ενώ ο φωνολογικός μόλις 15%). Παρόμοια αναλογία ισχύει και

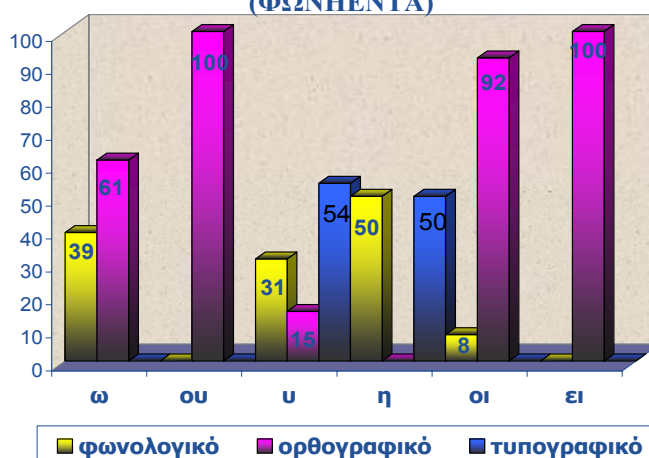
στο **μπ** με ποσοστά 90% και 10% αντίστοιχα.

- Στο **β** ο ορθογραφικός τύπος είναι αυτός που επικράτησε (55%) και αμέσως ακολούθησε ο φωνολογικός (45%).
- Ο φωνολογικός τύπος είναι αυτός που υπερίσχυσε στην περίπτωση του **ξ** αλλά και του **θ** (75%) έναντι μόλις 25% του ορθογραφικού.
- Στην περίπτωση του **φ** έχουμε 100% χρήση του ορθογραφικού τρόπου γραφής όπως είχαμε συναντήσει εξάλλου και στα formal e-mail.

Όσον αφορά τα φωνήεντα και τα δίψηφα φωνήεντα:

- Το **ω** το συναντήσαμε γραμμένο κατά τα ορθογραφικά πρότυπα 61% ενώ με το φωνολογικό τύπο 39%.
- Στο **ου** και το **ει** είχαμε 100% την επιλογή του ορθογραφικού τύπου.

INFORMAL E-MAIL: ANA ΤΥΠΟ ΓΡΑΦΗΣ (ΦΩΝΗΕΝΤΑ)

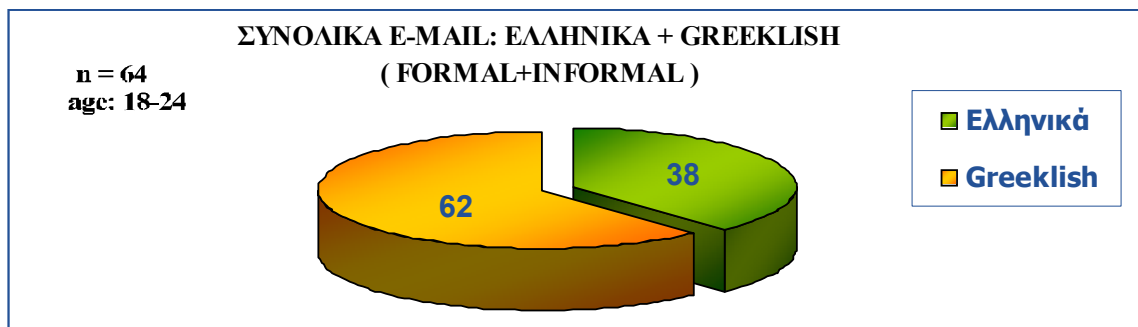

- Το **υ** όπως και στο formal γράφτηκε από το 54% με τον τυπογραφικό τύπο ενώ το 31% προτίμησε τον φωνολογικό και μόλις 15% τον ορθογραφικό.

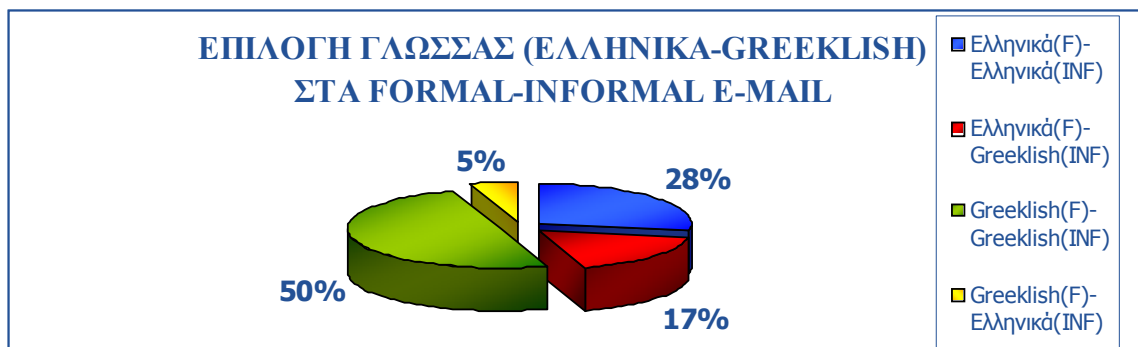
- Στο η από την άλλη τα ποσοστά ήταν ισομερώς μοιρασμένα ανάμεσα στον τυπογραφικό και φωνολογικό τύπο.
- Τέλος στο οι το 92% προτίμησε τον ορθογραφικό τύπο γραφής έναντι 8% που επέλεξε το φωνολογικό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ E-MAIL (FORMAL – INFORMAL)

Ας περάσουμε τώρα σε παρατηρήσεις που αφορούν τόσο τα formal όσο και τα informal e-mail συνδυαστικά. Στο σύνολο, λοιπόν, των μηνυμάτων που λάβαμε το 62% ήταν γραμμένα σε greeklish έναντι του 38% που ήταν στα ελληνικά.

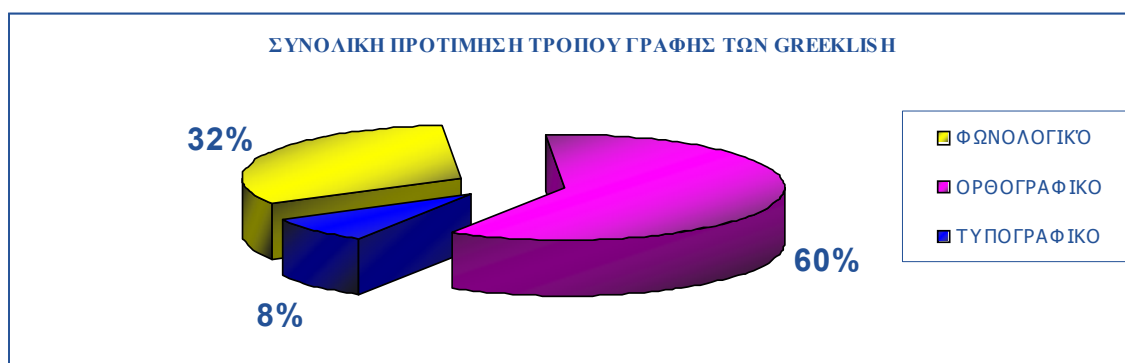

Δεν ήταν όλοι συνεπείς ως προς τον τρόπο γραφής (greeklish-ελληνικά) και στις δύο περιστάσεις. Υπήρξαν τέσσερις διαφορετικοί συνδυασμοί: α) αυτοί που έγραφαν ελληνικά και στις δύο περιστάσεις (F-INF), β) αυτοί που στη formal έγραφαν ελληνικά ενώ στην informal greeklish, γ) αυτοί που έμειναν σταθεροί στη greeklish εκδοχή και στις δύο περιπτώσεις και δ) αυτοί που προτίμησαν τα greeklish στη formal περίπτωση και τα ελληνικά στην informal. Η κατανομή τους είναι η εξής:

Αυτό που αξίζει να παρατηρήσει κανείς είναι ότι ανεξάρτητα από τρόπο γραφής το 78% έμεινε σταθερό στην αρχική του επιλογή, όποια κι αν ήταν αυτή, ενώ μόλις το 22% άλλαξε ανάλογα με την περίπτωση.

Στα greeklish οι τρεις τύποι γραφής (φωνολογικός, ορθογραφικός και τυπογραφικός) δε χρησιμοποιήθηκαν στον ίδιο βαθμό. Φανερή ήταν η προτίμηση του δείγματος στον ορθογραφικό τρόπο γραφής, πράγμα που αποδεικνύει πως οι νεαροί Έλληνες είναι αφοσιωμένοι στον παραδοσιακό τρόπο γραφής και δεν τον θυσιάζουν ακόμα και μπροστά στην πρόκληση μιας νέας γραφής. Άρα ουσιαστικά όλοι οι φόβοι που κατά καιρούς έχουν λεχθεί περί της «αλλοίωσης της ελληνικής γλώσσας» από τις νέες τεχνολογίες εδώ δεν επαληθεύονται.

Ένα ακόμα συμπέρασμα που βγήκε από τη συγκεκριμένη έρευνα ήταν πως σε μικρό ποσοστό, άξιο όμως αναφοράς, το δείγμα μέσα στο ίδιο μήνυμα παρουσίασε μία αναποφασιστικότητα ως προς τον ποιο τύπο θα χρησιμοποιήσει κάθε φορά. Για παράδειγμα, στο γράμμα η (ή και στα υ, ει, οι) συναντήσαμε μέσα στην ίδια πρόταση διαφορετικούς τρόπους γραφής τους, πράγμα που αποδεικνύει είτε πως οι νέοι δεν έχουν καταλήξει, είτε πως επηρεάζονται κάθε φορά από τη θέση που έχει στη λέξη και τον τύπο της. Είναι δηλαδή πιο σπάνιο να δει κανείς ένα ρήμα όπως το «κοιτάχτηκα» να μετατρέπεται το η σε i παρά ένα ουσιαστικό όπως «διαθήκη». Ίσως η γνώση της γραμματικής υπερισχύει της ευκολίας και της απλοποίησης.

Γενικά πάντως στην οριζόντια μελέτη των στατιστικών διαπιστώσαμε ότι ο τρόπος γραφής στα συγκεκριμένα φωνήματα ήταν, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, ο ίδιος και στις δύο περιπτώσεις. Ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν ήταν ενιαίος ανά

μήνυμα, ο δανεισμός από άλλους τύπους γινόταν συνήθως στα ίδια φωνήματα και στις δύο περιπτώσεις.

Συνοψίζοντας λοιπόν, η υπόθεση μας ότι οι Έλληνες ηλικίας 18-24 θα χρησιμοποιούσαν διαφορετικό τρόπο γραφής ανάλογα με την περίπτωση δεν επαληθεύτηκε σε ικανοποιητικό βαθμό ώστε να μπορούσαμε να τη θεωρήσουμε κανόνα. Αυτό έχει διττό νόημα. Είτε η αραϊή χρήση του e-mail ως μέσου επικοινωνίας, δεν επιτρέπει σε πολλούς τη διάκριση επίσημης και ανεπίσημης περίπτωσης (ασυνείδητες επιλογές), είτε οι συχνοί χρήστες έχουν επιλέξει έναν τρόπο γραφής ώστε να μην προβληματίζονται ούτε από το ύφος ούτε από την περίπτωση.

ΚΙΝΗΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ

Ο λόγος που δεν αφιερώνουμε ισόποσο χώρο για την παρουσίαση της γλώσσας των κινητών δεν αποτελεί παράλειψή μας, αλλά είναι συνέπεια των ομοιόμορφων μηνυμάτων που λάβαμε. Η συντριπτική πλειοψηφία των SMS ήταν γραμμένα στα ελληνικά, και μάλιστα στα κεφαλαία. Μόνο κάποιοι συγκεκριμένοι χαρακτήρες όπως το S ήταν λατινικοί όπως βέβαια και μερικές ξένες λέξεις. Οι λέξεις αυτές μάλιστα χρησιμοποιούνταν ως χαιρετισμοί (εισαγωγικοί και αποχαιρετιστήριοι) όπως “hello”, “hi”, “ciao” ή στερεότυπες φράσεις “cool”. Αλλά και πάλι λίγες ήταν αυτές σε σχέση με τον όγκο των μηνυμάτων. Άλλοτε ελληνικές αντικαθίσταντο από ξένες (αγγλικές κυρίως) πιο σύντομες (πχ «count me in» αντί για «υπολόγισε και μένα»)

Δεν ακολουθούνταν κατά γράμμα οι κανόνες στίξης καθώς τις περισσότερες φορές οι τελείες και τα κόμματα αντικαθίσταντο από θαυμαστικά. Μ’ αυτό τον τρόπο επιδιώκεται η προφορικότητα στο γραπτό λόγο δηλαδή ο επιτονισμός και η έμφαση.

Εκτεταμένη επίσης είναι η χρήση των emoticons για να αποδοθεί το συναίσθημα στο γραπτό μήνυμα των 160 χαρακτήρων. Βέβαια είναι κι ένας σύντομος κι επεξηγηματικός τρόπος να περιγραφεί καθώς και για αποφυγή παρεξηγήσεων.

Η συντομία λοιπόν αποτελεί πρωταρχική παράμετρο στα SMS. Στο βωμό αυτής ολόκληρες λέξεις ελληνικές ή ξένες συντομογραφούνται και μετατρέπονται σε ένα κοινό κώδικα επικοινωνίας.

CU => SEE YOU
GAL => GET A LIFE
LU => LOVE YOU
4 => FOR
2 => TO
PLS => PLEASE
MSG => MESSAGE

ΤΙΠΤ => ΤΙΠΟΤΑ
ΤΕΣΠΑ => ΤΕΛΟΣΠΑΝΤΩΝ
ΚΑΙ => Κ , +, &
ΤΟΥ, ΤΟΝ => Τ
ΦΙΛΙΑ => XXXX
ΜΗΝΥΜΑ => ΜΗΝ.
ΚΙΝΗΤΟ => ΚΙΝ

Η σύγκριση λοιπόν των SMS με τα informal e-mail δε έδινε ιδιαίτερα σημαντικά αποτελέσματα καθώς όλοι ανεξαρτήτου τρόπου γραφής των e-mail βασίζονται στην ελληνική. Αυτό είναι βέβαια και συνέπεια του ότι οι περισσότερες συσκευές κινητών επιτρέπουν την ανάγνωση των ελληνικών χαρακτήρων σε αντίθεση με τους υπολογιστές. Μάλιστα οι πιο νέες διευκολύνουν την ελληνική γραφή καθώς με την αναγραφή των πρώτων γραμμάτων μιας λέξης βγάζουν μια μικρή λίστα από συχνά χρησιμοποιούμενες λέξεις για να επιλέξει ο χρήστης. Άλλες πάλι έχουν ολοκληρωμένο πρόγραμμα διόρθωσης βάσει ενός ενσωματωμένου λεξικού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ουσιαστικά πάντως ως προς το θέμα της γραφής και στις δύο περιπτώσεις (e-mail+sms) αυτό που προέχει είναι η εξοικονόμηση χρόνου και χώρου και οι περισσότερες συνήθειες διαμορφώνονται με αυτό το γνώμονα. Την άποψη αυτοί αντικρούουν σαράντα ακαδημαϊκοί από όλους τους χώρους του πνεύματος οι οποίοι την Πρωτοχρονιά του 2001 έδωσαν στη δημοσιότητα μια Διακήρυξη που χτυπά το καμπανάκι του κινδύνου γι αυτήν την «ανόσια» και «ανόητη», καθώς λένε, τάση «να αντικατασταθεί η ελληνική γραφή στο λίκνο της»⁷. Τέτοιου είδους ανησυχίες όμως είναι ασύστατες επιστημονικά αφού ταυτίζουν τη γλώσσα με τη γραφή. Ακόμα κι έτσι όμως η έρευνα μας απέδειξε ότι δεν υφίσταται παραποίηση της γλώσσας, ούτε μόνιμη αλλαγή και φθορά, αφού όπως διαπιστώνουμε πέρα από αυτούς που επιλέγουν τα ελληνικά, και οι υπόλοιποι σέβονται και εφαρμόζουν στην πλειοψηφία τους, τους ελληνικούς κανόνες γραφής. Τα greeklish δεν είναι τίποτα περισσότερο από λύση ανάγκης για να συμβαδίσει κανείς με τους ταχύτατους ρυθμούς που επιβάλλει η ζωή.

⁷ Φραγκουδάκη, Άννα, «Den einai "anosia" kai "anierh" h teknologia merikes grammatoseires xreiazontai», στα «Νέα», 20-01-2001, Αθήνα, σ.Ρ07.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **Ανδρουτσόπουλος**, Γιάννης, «Η θαυμαστή καινούργια εγγραμματοσύνη: Αναδύεται ένα νέο γένος γραπτού λόγου με νέες λειτουργίες και συμβάσεις», «Καθημερινή», 14-10-2001.
- **Ανδρουτσόπουλος**, Γιάννης, «Από dieuthinsi σε dieydynsh : Ορθογραφική ποικιλότητα στην λατινική μεταγραφή των ελληνικών», Ανακοίνωση στην 4th International Conference on Greek Linguistics, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 1999, Κύπρος.
- **Boutet**, Josiane, *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία*, μτφρ. Α. Ιορδανίδου και Ε. Τσαμαδού, Αθήνα, Γρηγόρης, 1999 (1^η έκδοση 1984).
- **Χαρτουλάρη**, Μικέλα, «Ο πόλεμος της γλώσσας», «Νέα», 16-01-2001, σ. Ρ01.
- **Χαρτουλάρη**, Μικέλα, «Τα “γκρίκλις”, η σύγχυση, η διαμάχη και η αλήθεια», «Νέα», 16-01-2001, σ. Ρ04.
- **Festa**, Paul, “E-mail has come a long way in 30 years”, [www???](#)
- **Φραγκουδάκη**, Άννα, «Den einai “anosia” kai “anierh” h texnologia merikes grammatoseires xreiazontai», «Νέα», 20-01-2001, σ. Ρ07.
- **Φώτης**, Νίκος, «Τι είναι το Internet», «Βήμα», 29-10-2000.
- **Γεωργακοπούλου**, Αλεξάνδρα, «Vlepeis ellinika sto email sou?», «Καθημερινή», 14-10-2001.
- **Γεωργακοπούλου**, Αλεξάνδρα, *Self-presentation and interactional alliances in e-mail discourse: the style- and code- switches of Greek messages*, 1997, King’s College, London.
- **Γιαννακουλόπουλος**, Αντρέας, «Δυσκολίες ελληνοφώνων στην παγκόσμια “κουβεντοχώρα”», «Καθημερινή», 14-10-2001.
- **Κουτσογιάννης**, Δημήτρης, « Γλωσσική αγωγή: νέες τεχνολογίες», στο Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη γλώσσα, επιμ. Α-Φ. Χριστίδης, Θεσσαλονίκη, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 2001.

- **Λιάλιος**, Γιώργος, «Ομιλείτε Greeklish ή Ελληνικά;», στην «Καθημερινή», 16-07-2000.
- **Microsoft** Encarta Online Encyclopedia 2001, “E-mail” <http://encarta.msn.com>, 1997-2000, Microsoft Corporation.
- **Μηλιαρέσης**, Γ.Α., «Ίντερνετ από και για τους Έλληνες», «Καθημερινή», 14-10-2001.
- **Μητρόπουλος**, Δημήτρης, «Η ελληνική γλώσσα στο Δίκτυο», «Βήμα», 28-12-1997.
- **Μοσχονάς**, Σπύρος, «Των Ελλήνων οι νέες ψηφιακές κοινότητες : Η ραγδαία διάδοση του Διαδικτύου διαμορφώνει νέους κώδικες επικοινωνίας, αλλά τα ελληνικά...δεν κινδυνεύουν», «Καθημερινή», 14-10-2001.
- **Μπαμπινιώτης**, Γεώργιος, «Υπέρ της γλωσσικής τεχνολογίας», «Βήμα», 08-12-1996.
- **Νεγροπόντης**, Νίκολας, Ψηφιακός κόσμος, 2000, Καστανιώτης, Αθήνα.
- **Πολίτη** Αφροδίτη, «Η κουλτούρα του αντίχειρα», «Ελευθεροτυπία», 31-01-2001.
- **Πόστμαν**, Νιλ, Τεχνοπόλιο, 1997, Καστανιώτης, Αθήνα.
- **Σπίνουλας**, Θόδωρος, «Το Ίντερνετ ενισχύει την ελληνική», «Νέα», 16-01-2001, σ. Ρ05.
- **Σταμάτη**, Λαμπρινή, « Η Ελλάδα πρώτη στην Ευρώπη σε γραπτά μηνύματα από κινητό», «Νέα», 20/21-12-2001, σ. Ν66-7.
- **Σταμάτη**, Λαμπρινή, «Λογοτέχνες σε 160 χαρακτήρες!», «Νέα», 10/11-11-2001, σ. Ν62.
- **Σταμάτη**, Λαμπρινή, «Φραγκολεβαντίνικα στο Internet», «Νέα», 24-02-1999, σ. Ν20.
- **Στρατή**, Βασιλική, «Κουβεντούλα στο Internet», «Βήμα», 29-08-1999.

- **Τόμπρας**, Χρήστος, «Καβγάδες στο Internet : Ποιοι είναι οι κανόνες καλής συμπεριφοράς στο δίκτυο και πως τιμωρούνται όσοι τους παραβαίνουν - Δεινοπαθούν τα αγγλικά», «Βήμα», 31-01-1999.
- **Τσαντάκη**, Σάντυ, «Ψέματα με... ουρά στον υπολογιστή σας», «Καθημερινή», 05-05-2001.
- **Τσίρος**, Γιώργος, «Το e-mail γιορτάζει, ο “πατέρας” του όχι», «Καθημερινή», 04-10-2001.
- **Βαγγελάτος**, Βαγγέλης, «Οι παραλλαγές», «Ελευθεροτυπία», 19-07-2001.
- **Ξυδάκης**, Νίκος, «Οι μηχανές μιλούν πολλά ελληνικά», «Καθημερινή», 14-01-2001.